



เอกสารวิชาการส่วนบุคคล  
(Individual Study)

ประชาธิปไตยในจีนความแตกต่างในระบบคอมมิวนิสต์ที่คาดไม่ถึง

จัดทำโดย นางสาววีรัตน์ ศรีสถิตย์วัฒนา  
รหัส ๖๓๐๘๓๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม  
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๘  
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

## ประชาธิปไตยในจีนความแตกต่างในระบอบคอมมิวนิสต์ที่คาดไม่ถึง

ผู้เขียน นางสาววีรัตน์ ศรีสถิตย์วัฒนา

### บทนำ

หลายคนอาจคิดว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น เป็นระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ หรือ เป็นเผด็จการไม่ได้เป็นประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงแล้วจีนมีความเป็นประชาธิปไตยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่แฝงอยู่ในระบอบคอมมิวนิสต์ อาจดูขัดแย้งกันแต่ในความขัดแย้งกลับมีความลงตัวที่น่าสนใจ หรืออาจกล่าวได้ว่า “จีนมีหนึ่งการปกครองในสองระบบ” คือ โครงสร้างการปกครองเป็นการปกครองแบบคอมมิวนิสต์หนึ่งเดียว แต่ก็มีระบบย่อยอีกสองระบบ คือประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ย่อยอีกในโครงสร้างใหญ่

บทความฉบับนี้จึงต้องการอธิบายเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยในสาธารณรัฐประชาชนจีน ในมุมมองต่างๆ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ประกอบไปด้วย การพัฒนาประชาธิปไตยในจีนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญของจีนที่ว่าด้วยหลักการทางประชาธิปไตย และการวัดระดับประชาธิปไตยในจีน

### การพัฒนาประชาธิปไตยในจีนจากยุคเริ่มต้นสู่ยุคปัจจุบัน

การมีประชาธิปไตยในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากคำพูดของผู้นำสูงสุดของประเทศคนท่านหนึ่ง คือ เหมาเจ๋อตุง อดีตประธานาธิบดีของจีนที่ทรงอิทธิพลทางความคิดอย่างมาก ซึ่งได้ประกาศให้ทั่วโลกได้รับทราบทั่วกันความว่า “ประชาชนจีนซึ่งมีจำนวนเศษหนึ่งส่วนสี่ของประชากรโลกได้ลุกขึ้นยืนแล้ว” ถือเป็นประกาศการสถาปนาสาธารณรัฐอย่างเป็นทางการและเป็นทางสะท้อนถึงการที่จีนจะพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยที่เป็นจริงแล้ว<sup>๑</sup> หากวิเคราะห์การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศจีนสามารถแบ่งออกได้ ๔ ช่วง สรุปได้ดังนี้

#### ช่วงแรก ยุคเริ่มต้นการเกิดประชาธิปไตยในจีนหลังการปฏิวัติปี ค.ศ.๑๙๑๑-๑๙๔๙

การบริหารราชการแผ่นดินของจีนแบบราชวงศ์ได้ปกครองอย่างยาวนานเป็นเวลากว่า ๒,๐๐๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๑๑ ก่อนคริสตกาลซึ่งจักรพรรดิ ฉินฉื่อหวง ได้รวมประเทศจีนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน จนมาถึงปี ค.ศ.๑๙๑๑ การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จึงได้ถูกโค่นลง<sup>๒</sup> ซึ่งการโค่นล้มระบบดังกล่าวชาวจีนเรียกว่า “การปฏิวัติซินไฮ่” ถือเป็นความสำเร็จในการล้มล้างระบบศักดินาที่มีมาหลายพันปีและนำประเทศก้าวเข้าสู่การปกครองที่เรียกว่า ประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญ<sup>๓</sup>

การปฏิวัติการปกครองดังกล่าวนี้โดย ดร.ซุนยัตเซ็น หรือ “ซุนจงซาน” ยึดอำนาจการปกครองสถาบันกษัตริย์ และได้ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งถือได้ว่าเขาเป็นคนริเริ่มกระบวนการในการพัฒนาประชาธิปไตยของสาธารณรัฐประชาชนจีน<sup>๔</sup> ความคิดของ ดร.ซุนยัตเซ็น

<sup>๑</sup> สุรชัย ศิริไกร, รายงานวิจัย การพัฒนาการเมืองเปรียบเทียบ ระหว่างจีนกับไทย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘) หน้า ๕๘.

<sup>๒</sup> เขียน ธีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองของจีน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗) หน้า ๓๙.

<sup>๓</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๓๑.

<sup>๔</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๓๒-๓๓.

ที่ใช้ในการปฏิวัติและพัฒนาสังคมจีนเรียกว่า ลัทธิไตรราษฎร์หรือภาษาจีนเรียกว่า “ซานหมินจูอี้” ประกอบไปด้วย ๑) ประชาชาติ ๒) ประชาสิทธิ และ ๓) ประชาชีพ ซึ่งหากวิเคราะห์แนวคิดดังกล่าวจะตรงกับประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา คืออับราฮัม ลินคอล์น ซึ่งได้กล่าวว่า “การปกครองแบบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”<sup>๔</sup> โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยของเขานั้นได้มีการเพิ่มสิทธิของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่มาก คือ การเลือกตั้ง การถอดถอน การเสนอร่างกฎหมาย และการแสดงประชามติ<sup>๕</sup> ซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยเลยทีเดียว

นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังได้มีการนำหลักเรื่องการแยกอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองของจีนด้วยซึ่งขุนยัดเซ็นได้กำหนดไว้ ๕ ประการ คือ อำนาจในการบริหาร อำนาจทางนิติบัญญัติ อำนาจตุลาการ ระบบการสอบแข่งขันของข้าราชการพลเรือน และระบบการตรวจสอบการบริหารราชการ<sup>๖</sup>

เห็นได้ว่า จีนพยายามที่นำหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศ โดยผู้ที่นำหลักการดังกล่าวมาใช้นั้น เป็นผู้ดำเนินการปฏิวัติการปกครองจากระบบกษัตริย์เพื่อให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งพยายามที่จะกำหนดให้เป็นนโยบายสาธารณะ ในการนำไปใช้ในทุกระดับ ความน่าสนใจก็คือ เนื่องจากประชาชนถูกกดขี่มานานจากการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จของราชวงศ์ที่บางช่วงของการปกครองประเทศนั้น ขาดทศพิธราชธรรมทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน แต่บางช่วงกษัตริย์ก็ทรงมีทศพิธราชธรรมทำให้ประชาชนชาวจีนอยู่ดีมีสุขบางช่วงขุนนางก็ใช้อำนาจข่มเหงรังแกประชาชน ความทุกข์ร้อนดังกล่าวจึงถูกระเบิดไปสู่การโค่นล้มอำนาจในที่สุด นอกจากนี้พบว่า จีนมีการแยกอำนาจการปกครองออกเป็นส่วนต่างๆ ไม่ได้รวบอำนาจไว้ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง แต่ได้แบ่งอำนาจการทางการเมือง การบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ รวมถึงอำนาจต่างๆ ไว้ที่องค์กรอื่นๆ ตามที่กล่าวข้างต้น ซึ่งหลักการแบ่งหรือการกระจายอำนาจนั้นเป็นหลักการสำคัญของการปกครองสู่ประชาธิปไตย

### ช่วงที่สอง ยุคการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐสังคมนิยม ค.ศ.๑๙๔๙-๑๙๗๘

ภายหลังที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะจากการทำสงครามกลางเมืองกับพรรคก๊กมินตั๋ง ในปีค.ศ.๑๙๔๙ จึงได้มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๔๙ ถือเป็นสถาปนาความเป็นสาธารณรัฐขึ้นอย่างเป็นทางการ และในเดือนกันยายนปีเดียวกันได้เกิดการประชุมที่ปรึกษาพรรคการเมืองประชาชนจีน ขึ้นโดยพรรคคอมมิวนิสต์ และจากนั้นได้มีการร่วมประชุมกับพรรคประชาธิปไตยที่เป็นองค์กรแนวร่วม ได้มีมติร่วมกันให้ใช้กฎหมาย ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic law) และ Common Program โดยกฎหมาย

<sup>๔</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๓๓.

<sup>๕</sup> คณิน บุญสุวรรณ, จีนสามยุค, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ บริษัท ตฤตา พับลิเคชั่นจำกัด, ๒๕๔๗) หน้า ๒๙๐.

<sup>๖</sup> เขียน อธิระวิทย์, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓๑-๑๓๙.

ทั้งสองฉบับเสมือนกฎหมายสูงสุดของประเทศหรือเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราว ซึ่งช่วงเวลานั้นยังไม่ได้มีการตรารัฐธรรมนูญขึ้นในประเทศจีน<sup>๘</sup>

กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic law) ได้วางรากฐานการปกครองของจีนที่สำคัญ คือ กำหนดให้มีการตั้งสภาการปกครองของประชาชนขึ้น โดยมีเหมาเจ๋อตุงทำหน้าที่เป็นประธาน โดยองค์การดังกล่าวทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ออกกฎหมายและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนอีกองค์การ คือ สภาการบริหารของรัฐ หรือคณะมนตรีแห่งรัฐ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน<sup>๙</sup>

ในช่วงดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะเป็นช่วงที่ผู้นำสูงสุดรุ่นที่ ๑ ในเวลานั้นคือ เหมาเจ๋อตุงได้มีการสร้างแนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก หรือที่เรียกว่า “ความคิดเหมาเจ๋อตุง” ซึ่งนำไปสู่การสถาปนาประเทศให้เป็นรัฐสังคมนิยม<sup>๑๐</sup> ความคิดดังกล่าวนี้กลายเป็นทฤษฎีทางประชาธิปไตยของประเทศจีนซึ่งได้ใช้กันมาอย่างยาวนาน และมีอิทธิพลมาถึงปัจจุบัน สาระสำคัญของทฤษฎีที่เรียกว่า “ทฤษฎีความคิดเผด็จการประชาธิปไตยโดยประชาชน” สรุปได้ คือ<sup>๑๑</sup>

๑. ประชาชนอยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครอง ประชาชน หมายถึง ชนชั้นกรรมกรชนชั้นขางนา ชนชั้นนายทุนน้อยในเมืองและชนชั้นนายทุนชาติ ซึ่งมีชนชั้นผู้ไร้สมบัติอยู่ในฐานะผู้นำของประเทศ
๒. ใช้ประชาธิปไตยต่อประชาชนภายในประเทศและใช้เผด็จการต่อฝ่ายต่อต้านการปฏิวัติ ให้ประชาชนมีสิทธิทางประชาธิปไตย ในการแสดงออกทางความคิดเห็น การตีพิมพ์ การชุมนุม การตั้งองค์การ การนับถือศาสนาและประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง วิชาทฤษฎีการเมือง การบริหารประเทศ และสังคม ใช้ความเป็นเผด็จการกับคนส่วนน้อยที่ต่อต้านลัทธิสังคมนิยม
๓. รูปแบบของการปกครองใช้ระบบสมัชชาผู้แทนประชาชน และใช้หลักการประชาธิปไตยรวมศูนย์เป็นหลักการพื้นฐาน มีประชาชนทำการเลือกตัวแทนเพื่อจัดตั้งเป็นกลไกทางอำนาจของประเทศ

### ช่วงที่สาม ยุคการพัฒนาประชาธิปไตยของเติ้งเสี่ยวผิง ค.ศ. ๑๙๗๘-๑๙๘๙

ภายหลังเหตุการณ์ปฏิวัติวัฒนธรรม ทำให้ผู้นำรุ่นที่ ๒ คือ เติ้งเสี่ยวผิงได้มีการคิดเรื่องการสร้างให้เกิดสังคมนิยมใหม่ขึ้นในประเทศจีน ซึ่งที่ผ่านมามีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว จนได้มีการสรุปการพัฒนาลัทธิมาร์กซ์มาใช้ในประเทศจีน โดยเติ้งเสี่ยวผิงมีความคิดที่ว่า “การสร้างสังคมนิยมจีนใหม่จะต้องปลดปล่อยความคิด มองปัญหาและจัดการปัญหาตามสภาพความเป็นจริง” “ทฤษฎีต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติ ต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและมีความทันสมัยต่อการงาน” ในเวลาต่อมาจึงได้มีการนำไปบรรจุไว้ในธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐธรรมนูญที่เรียกว่า “ทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง”<sup>๑๒</sup>

<sup>๘</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว หน้า ๕๘-๕๙.

<sup>๙</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๕๘-๕๙.

<sup>๑๐</sup> วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์, ถอดรหัสลัทธิยุทธศาสตร์จีน, (กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๕) หน้า ๑๔.

<sup>๑๑</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๖๑-๖๒.

<sup>๑๒</sup> วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์, อ้างแล้ว, หน้า ๑๔-๑๕.



จึงถือได้ว่าเต็งเสี่ยวผิงเป็นผู้นำจีนที่ทรงอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศจีนอีกคนหนึ่ง ประโยคสำคัญที่เต็งเสี่ยวผิงได้กล่าวไว้ซึ่งสะท้อนการให้ความสำคัญเรื่องประชาธิปไตยอย่างมากคือ “ไม่มีประชาธิปไตยก็ไม่มีสังคมนิยมและก็ไม่มีการพัฒนาการสังคมนิยมให้ทันสมัยใหม่” จะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนาสังคมนิยมให้มีความก้าวหน้าเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นหลักประกันทางการเมืองในการพัฒนาสังคมนิยมให้มีความทันสมัยอีกด้วย โดยในการพัฒนาประชาธิปไตยในระบอบสังคมนิยมต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ โดยเต็งเสี่ยวผิงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยด้วยการยึดตัวบทกฎหมายในการปกครองดังประโยคที่กล่าวว่า “เราต้องยึดมั่นในประชาธิปไตย เราต้องยึดมั่นในระบบการปกครองด้วยตัวบทกฎหมาย” สองสิ่งนี้เปรียบเสมือนแขนของคนทั้งสองข้าง ขาดข้างหนึ่งข้างใดไม่ได้<sup>๑๓</sup>

### ช่วงที่สี่ ยุคการพัฒนาประชาธิปไตยตั้งแต่ปี ๑๙๘๙ เป็นต้นมา

ในช่วงปีค.ศ.๑๙๘๙-๑๙๙๑ เศรษฐกิจของประเทศจีนนั้นถือว่าตกต่ำอีกครั้งหนึ่งทำให้มีข้อถกเถียงกันอย่างมากว่าจีนกำลังเข้าสู่ระบบทุนนิยมหรือสังคมนิยม ภาวะดังกล่าวทำให้ประธานาธิบดีเต็งเสี่ยวผิงได้ออกมาชี้แจงว่า “การใช้ระบบเศรษฐกิจการตลาดได้หมายความว่าจำเป็นต้องเป็นทุนนิยมเสมอไป จะใช้การตลาดหรือการวางแผนเป็นเครื่องมือของสังคมนิยม สังคมนิยมต้องสามารถทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสมบูรณ์และมั่งคั่ง” ซึ่งทำให้ประเทศจีนได้มีการทบทวนแนวทางการพัฒนาประเทศในเชิงเศรษฐศาสตร์มหภาคและการประสานผลประโยชน์จากกลุ่มต่างๆ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่จะให้บรรลุในปีค.ศ.๒๐๑๐ ว่า “จีนจะเป็นสังคมที่ประชาชนพอกินอยู่พอกินอย่างทั่วถึง”<sup>๑๔</sup>

การพัฒนาประเทศตามแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาสังคม รวมถึงเรื่องของประชาธิปไตยได้เข้ามาสู่ยุคของผู้นำรุ่นที่ ๓ คือ ประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิน ระหว่างปี ค.ศ.๑๙๘๙-๑๙๙๙ และได้นำเสนอต่อสาธารณชนครั้งแรกเมื่อปีค.ศ.๒๐๐๐ โดยได้กล่าวว่า “พรรคการเมืองของเราจะปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นสามตัวแทน ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ใหม่ได้อย่างไร” และในปีค.ศ. ๒๐๐๒ ที่ประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้อนุมัติให้นำแนวคิดสามตัวแทนบรรจุไว้ในธรรมนูญของพรรค และมีมติให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เพิ่มเติมแนวคิดดังกล่าวลงไปในรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาประเทศต่อไป แนวคิดสามตัวแทน ประกอบไปด้วย<sup>๑๕</sup>

๑. เป็นตัวแทนแห่งความต้องการของพลังการผลิตที่ก้าวหน้า
๒. เป็นตัวแทนแห่งการพัฒนาของวัฒนธรรมที่ก้าวหน้า
๓. เป็นตัวแทนแห่งผลประโยชน์ขั้นมูลฐานของประชาชนส่วนใหญ่ทั่วประเทศ

จนมาถึงยุคที่หูจิ่นเทา ได้เสนอปรัชญาทางการเมืองใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของประเทศจีนและบริบทของโลกมากขึ้น ได้เสนอคำขวัญซึ่งเป็นแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนว่า

<sup>๑๓</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ่างแล้ว, หน้า ๘๖, ๘๘.

<sup>๑๔</sup> วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์, อ่างแล้ว, หน้า ๓๙.

<sup>๑๕</sup> วิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์, อ่างแล้ว, หน้า ๔๐.

“สร้างพรรคเพื่อมหาชน ปกครองเพื่อประชาชน” และได้มีการกำหนดการใช้อำนาจรัฐในการบริหารประเทศว่า<sup>๑๖</sup>

๑. อำนาจได้มาจากประชาชน ต้องใช้เพื่อรับใช้ประชาชน
๒. ประชาชนให้ความไว้วางใจ ต้องตอบสนองบุญคุณแก่ประชาชน
๓. ผลประโยชน์ทุกอย่าง ต้องทำเพื่อประชาชนเป็นที่ตั้ง”

การที่ผู้นำประเทศได้คำนึงถึงแนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนได้ว่า ผู้นำประเทศนั้นให้ความสำคัญอย่างมากในเรื่องของประชาธิปไตย เพราะหลักประชาธิปไตยให้ความสำคัญเรื่องของที่มาของอำนาจต้องมาจากประชาชน การใช้อำนาจต่างๆ ของรัฐต้องใช้อำนาจเพื่อประชาชนเป็นสำคัญมากกว่าการใช้อำนาจเพื่อตนหรือพรรคพวก ซึ่งผู้นำในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยในบางยุคบางสมัยกลับใช้อำนาจเพื่อตนเองและพรรคพวก นโยบายต่างๆ กลับเอื้อประโยชน์ให้แก่นายทุน ชนชั้นนำทางสังคมมากกว่าประชาชนทั่วไปที่ควรได้รับประโยชน์ ซึ่งมีให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ต่อเนืองเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ความน่าสนใจที่สำคัญซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศจีนในช่วงปีค.ศ.๑๙๘๗-๑๙๙๔ นั้น คือ จีนได้มีการออกกฎหมายให้มีการเลือกตั้งชั่วคราวขึ้นภายในหมู่บ้านต่างๆ หรือที่เรียกว่า “การเลือกตั้งคณะกรรมการผู้ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน” โดยแบ่งได้ดังนี้<sup>๑๗</sup>

#### ช่วงของการทดลอง

การเลือกตั้งในจีนนั้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปีค.ศ.๑๙๘๔ ตั้งแต่ที่เรียกว่า คอมมูนประชาชน ที่ได้มีการประกาศให้เลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นในบางพื้นที่ของจีน เช่น ปักกิ่ง เทียนสิน เป็นต้น แต่ยังเป็นการเลือกตั้งที่ยังไม่ค่อยมีแบบแผนที่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ได้มีการเลือกตั้ง จนปีค.ศ.๑๙๘๗ ได้มีการทดลองการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนในระดับตำบลตามรูปแบบการเลือกตั้งของประเทศตะวันตก โดยในปีค.ศ.๑๙๘๘ รัฐสภาจีนได้ออกกฎหมายรับรองการเลือกตั้งสมาชิกคณะกรรมการตำบลทั่วประเทศ โดยหากตำบลไหนพร้อมให้ดำเนินการไปก่อน ซึ่งขณะนั้นมีการบริหารระดับตำบลถึง ๗๓๐,๐๐๐ ตำบลทั่วประเทศ<sup>๑๘</sup>

ในช่วงเวลาดังกล่าวได้จึงได้มีการทดลองเลือกตั้งจำนวน ๑,๐๙๓ หน่วย โดยได้มีการดำเนินการ คือ ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ทำการศึกษากฎหมาย ทำการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านชุดใหม่ จัดตั้งระบบของการประชุมหมู่บ้านมีการจัดทำร่างข้อบังคับหมู่บ้านขึ้น จนในเวลาต่อมาได้มีการขยายการเลือกตั้งไปพื้นที่ต่าง ๆ แต่ถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จประชาชนยังเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมากนัก

#### ช่วงพัฒนาการเลือกตั้งไปสู่พื้นที่ต่างๆ

<sup>๑๖</sup> วิบูลย์ ตังกิตติภากรณ์, อ้างแล้ว, หน้า ๔๗

<sup>๑๗</sup> สุรชัย ศิริไกร, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๑.

<sup>๑๘</sup> เจียน ฉีระวิทย์, จีนใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๙) หน้า ๑๘๐.

ปีค.ศ.๑๙๙๐ มีการพัฒนาการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านจากการทดลองในอำเภอหลายซี มณฑลซานตง จนทำให้กลายเป็นต้นแบบของพื้นที่ในการสร้างประชาธิปไตยซึ่งในระยะเวลาต่อมาได้มีการนำไปขยายผลต่อในพื้นที่ต่างๆ โดยก่อนหน้านี้ได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ รวมถึงให้ความรู้ต่างๆ จนหมู่บ้านดังกล่าวได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างประชาธิปไตยที่มีคนเยี่ยมชมจำนวนมาก

### ช่วงยกระดับคุณภาพการเลือกตั้ง

ในปีค.ศ.๑๙๙๓ สำหรับการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านที่ผ่านมานั้น ยังไม่ได้มีการยกประเด็นคำถามเกี่ยวกับว่าการเลือกตั้งมีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร ทำให้ในเวลาต่อมากกระทรวงกิจการภายใน จึงได้มีการจัดเวทีการประชุมทางวิชาการขึ้นด้วยการเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นให้มาประชุมร่วมกัน เพื่อศึกษาข้อมูลให้การเลือกตั้งมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ในปีค.ศ.๑๙๙๔ การเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านได้รับความสนใจจากประชาชนมากขึ้น ชาวนาได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนมาก เป็นประวัติดีการณ์ รวมถึงมีการแข่งขันการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นในทุกๆวัน

### รัฐธรรมนูญของจีนที่ว่าด้วยหลักการทางประชาธิปไตย

ภายหลังจากที่ ดร.ซุน ยัต เซ็น ทำการยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาสิทธิราชย์มาเป็นรัฐบาลสาธารณรัฐเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๑๑ และขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรกได้สำเร็จ โดยซุน ยัต เซ็น มีความต้องการที่จะให้ประเทศก้าวไปสู่สังคมประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนมีเสรีภาพมากขึ้น จึงได้มีการแบ่งระยะของโครงการสร้างสร้างเพื่อใช้ในการบริหารประเทศออกเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะการปกครองโดยทหาร ระยะฝึกหัดการปกครอง และระยะการปกครองด้วยรัฐธรรมนูญ และเมื่อซุน ยัต เซ็น ได้ถึงแก่อสัญกรรมถือว่าเป็นช่วงที่จะเข้าสู่การปกครองด้วยรัฐธรรมนูญ ทำให้พรรคคณะชาติ (Nationalist Party) ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งในการทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญขึ้น แต่ด้วยปัญหาภายในประเทศและการทำสงครามกับญี่ปุ่นจึงยังไม่สามารถประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้<sup>๑๙</sup>

มาถึงปีค.ศ. ๑๙๔๖ ได้มีการเปิดประชุมสภาแห่งชาติขึ้น ภายหลังจากเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ คลี่คลายลงแล้ว และได้มีการตรารัฐธรรมนูญที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐจีน” ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๔๖ และวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ.๑๙๔๗ จึงได้ประกาศใช้โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยึดหลักการปกครองโดยประชาชน ของประชาชนและเพื่อประชาชน และภายหลังที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการจึงได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งส่งผลให้ เจียง ไค เช็ก ได้รับการเลือกตั้งให้ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของการปกครองที่มีรัฐธรรมนูญ<sup>๒๐</sup>

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.๑๙๔๖ ได้มีการบัญญัติหลักการของประชาธิปไตยไว้ลงไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจขัดแย้งกับความเชื่อของคนทั่วโลกที่อาจไม่ได้เข้าใจการปกครองของจีน

<sup>๑๙</sup> ธวัช ทนโตภาสและก้องศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, รัฐธรรมนูญจีน, (ไต้หวัน: ซางอู๋, ๒๕๒๘) หน้า ๑-๒.

<sup>๒๐</sup> ธวัช ทนโตภาสและก้องศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, อ้างแล้ว, หน้า ๒-๓.

โดยอาจมีความคิดหรือมีความเชื่อว่า จีนนั้นคงใช้แต่อำนาจในการกดขี่หรือปกครองประชาชนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่ได้เป็นตามที่คนส่วนใหญ่ได้เข้าใจเลย

ตัวอย่างเช่น มาตรา ๑ บัญญัติว่า สาธารณรัฐจีนมีการปกครองแบบสาธารณรัฐประชาธิปไตย โดยยึดหลักประชาชน ๓ ประการ คือ โดยประชาชน ของประชาชนและเพื่อประชาชน มาตรา ๒ บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐจีนเป็นของปวงชน<sup>๒๑</sup>

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้ เป็นหลักการสำคัญที่ประเทศประชาธิปไตยส่วนใหญ่ได้มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศตน เช่นประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ในส่วนของสิทธิและหน้าที่ของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐจีนก็ได้มีการบัญญัติเพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนคนจีนทุกคนไว้ด้วย ได้แก่ มาตรา ๗ ประชาชนสาธารณรัฐจีนปราศจากการแบ่งแยกทางด้านเพศ ศาสนา ผิว ชั้น หรือคณะพรรค ย่อมเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

มาตรา ๘ เสรีภาพของบุคคลจะได้รับการรับรองเว้นเสียแต่ได้กระทำความผิดกฎหมายไม่มีใครจะถูกจับกุม หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง เว้นแต่คำพิพากษาของศาล หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย

มาตรา ๑๐ บุคคลมีเสรีภาพที่จะเลือกหรือย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยภายในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑ บุคคลมีเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

มาตรา ๑๒ บุคคลมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกัน

มาตรา ๑๓ บุคคลมีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา

มาตรา ๑๔ บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุม และรวมกันเป็นสมาคม

มาตรา ๑๗ บุคคลมีเสรีภาพในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การถอดถอนรัฐบาล การเสนอร่างกฎหมาย และการลงประชามติ

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ประเทศจีนจะมีรูปแบบการปกครองที่คนทั่วไปคิดว่าไม่มีความเป็นประชาธิปไตย แต่หากศึกษาเข้าไปในสาระของการปกครองประเทศแล้วจีนถือว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญของหลักประชาธิปไตยแก่ประชาชนค่อนข้างมากทั้งในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนี้หากข้าราชการคนใดใช้อำนาจในการทำลายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๔ ได้บัญญัติให้รัฐบาลดำเนินการลงโทษข้าราชการผู้นั้นด้วย ความว่า “ข้าราชการผู้ฝ่าฝืนกฎหมายโดยทำการทำลายสิทธิ หรือเสรีภาพของประชาชน นอกจากจะถูกลงโทษตามระเบียบข้าราชการแล้ว ยังจะถูกดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญาอีกด้วย ซึ่งบุคคลใดที่ถูกทำลายเสรีภาพหรือสิทธิ สามารถเรียกร้องให้รัฐบาลชดเชยค่าเสียหายได้”<sup>๒๒</sup>

หากนำหลักของระบอบประชาธิปไตยมาเป็นกรอบการวิเคราะห์ประเทศจีนจะพบว่า บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของจีนนั้น ได้นำหลักการของประชาธิปไตยไว้ในรัฐธรรมนูญแทบทั้งสิ้น เช่นหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักเสรีภาพ ประกอบไปด้วย เสรีภาพทางการเมือง เสรีภาพใน

<sup>๒๑</sup> วัช ทัศนโสภาสและก่อกัดดี ธรรมเจริญกิจ, อ้างแล้ว, หน้า ๑๒-๑๓.

<sup>๒๒</sup> วัช ทัศนโสภาสและก่อกัดดี ธรรมเจริญกิจ, อ้างแล้ว, หน้า ๑๕.



การนับถือศาสนา เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ หลักความเสมอภาค และหลักกฎหมาย คือ การบังคับใช้กฎหมายที่เสมอภาคเท่าเทียมกันไม่ว่าจะยากดีมีจน เป็นต้น

นอกจากนี้ สาระของประชาธิปไตยในจีนนั้น ยังคงให้ความสำคัญเรื่องของการเลือกตั้งในทุก ระดับ เช่น บัญญัติให้มีสภาแห่งชาติขึ้น ซึ่งทำหน้าที่ในการใช้อำนาจการเมืองแทนประชาชนทั่วประเทศ โดยองค์ประกอบของสภาแห่งชาติสรุปได้พอสังเขป ดังนี้<sup>๒๓</sup>

สภาแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิก ในแต่ละอำเภอ เทศบาลนคร และชุมชนมีฐานะเท่าเทียมกัน โดยกฎหมาย โดยเลือกผู้แทนได้หนึ่งคนถ้ามีประชากรมากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ และมีผู้แทนเพิ่มขึ้นในทุกๆ ๕๐๐,๐๐๐ คน ผู้แทนเลือกจากทุกกลุ่มอาชีพ องค์กรสตรีต่าง เป็นต้น สำหรับสภาแห่งชาติ มีหน้าที่ในการเลือกประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี ถอดถอนประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น โดยสมาชิกสภาแห่งชาติจะเลือกกันทุกๆ ๖ ปี

สำหรับในการตรากฎหมายซึ่งถือว่ามีสำคัญอย่างมากในการปกครองประเทศในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. ๑๙๔๖ ได้มีการกำหนดกระบวนการตรากฎหมายไว้ว่า มาตรา ๖๒ สภานิติบัญญัติเป็นองค์กรออกกฎหมายสูงสุดของประเทศและประกอบไปด้วยสมาชิกสภานิติบัญญัติที่ได้รับการเลือกจากประชาชน โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติจะได้รับการเลือกตั้งจากผู้แทนมณฑลและเทศบาลเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองโดยตรงของรัฐบาลกลาง ซึ่งได้มีการกำหนดจำนวนผู้แทนที่จะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน โดยคำนวณจากจำนวนพลเมืองเป็นหลัก หากพลเมืองต่ำกว่า ๓,๐๐๐,๐๐๐ คน จะมีผู้แทนได้ ๕ คน หากมากกว่า ๓,๐๐๐,๐๐๐ คนจะมีผู้แทนเพิ่มขึ้นหนึ่งคนในทุกๆ ๑ ล้านคน รวมถึงให้เลือกจากแต่ละสันติบาตรมองโกเลีย จากชาวทิเบต จากกลุ่มเชื้อชาติชายแดน จากชาวจีนที่อยู่นอกราชอาณาจักร จากกลุ่มอาชีพต่างๆ<sup>๒๔</sup>

### การวัดระดับประชาธิปไตยในจีน

ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยทั่วโลกในแต่ละปีจะมีการถูกวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยแทบทั้งสิ้น ในบางประเทศและบางปีก็มีคะแนนที่ได้รับการจัดอันดับที่ดีขึ้น แต่ก็มีบางประเทศที่ถูกจัดอันดับที่ต่ำลงจากเดิม โดย Freedom House ได้มีการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยต่อเนื่องมากกว่า ๑๒ ปี สำหรับปีพ.ศ. ๒๕๖๑ หรือค.ศ. ๒๐๑๘ ได้มีการรายงานการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยชื่อ Freedom in the World ๒๐๑๘ ระบุว่า จากการวิเคราะห์ประเทศต่างๆ ๑๙๕ ประเทศ พบว่า ๘๘ ประเทศอยู่ในกลุ่ม เสรี (Free) ๕๘ ประเทศเป็นประเทศ เสรีบางส่วน (Partly Free) ที่เหลือ ๔๙ ประเทศไม่เสรี (Not Free) สำหรับประเทศไทย คะแนนด้านประชาธิปไตยลดลงจาก ๓๒ เต็ม ๑๐๐ เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๖๐ และมาอยู่ที่ ๓๑ คะแนนในปีพ.ศ. ๒๕๖๑ และยังคงอยู่ในกลุ่ม ไม่เสรี และเป็นปีที่ ๔ ติดต่อกันที่ไทยอยู่ในกลุ่มดังกล่าว ส่วนประเทศจีนนั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศ ไม่เสรี (Not Free) โดยสถาบันประเมินความเป็นประชาธิปไตยแห่งนี้ นำเสนอว่าภายใต้ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง มีการเพิ่มระดับการลิดรอนสิทธิประชาชน ซึ่งเห็นได้จากการห้ามเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ โดยมีคะแนนอยู่ที่ ๑๔ คะแนน<sup>๒๕</sup>

<sup>๒๓</sup> วัช ทัศนโสภาสและก้อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, อ้างแล้ว, หน้า ๑๖-๑๗.

<sup>๒๔</sup> วัช ทัศนโสภาสและก้อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, อ้างแล้ว, หน้า ๒๔-๒๕.

<sup>๒๕</sup> VOA thailand, ๒๐๒๐. ระดับความเป็นประชาธิปไตยทั่วโลก ลดลงเป็นปีที่ ๑๒ ติดต่อกัน

ที่ <https://www.voathai.com/a/freedom-in-world-ro/๔๒๑๑๒๔๙.html> 'Freedom House'

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศจีนไม่ได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยการถูกจัดอันดับหรือการให้คะแนนจึงทำให้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่เสรี ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติแต่สำหรับประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่มีการยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากประชาธิปไตยหรือเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแต่ได้รับคะแนนความเป็นประชาธิปไตยที่น้อยลงนั้น ถือได้ว่าไม่ควรเกิดขึ้นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้วก็ควรคงและรักษาระบอบหรือระบบดังกล่าวไว้ และพัฒนาให้ดีขึ้น การยึดอำนาจรัฐบาลที่ได้อำนาจมาจากประชาชนเปลี่ยนเป็นเผด็จการทหารซึ่งประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ภายใต้โลกยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญเรื่องของประเทศประชาธิปไตย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศซึ่งเป็นการถอยหลังลงไปเรื่อยๆ และได้สร้างความเสียหายอย่างมาก

สำหรับประเทศจีนนั้นหากวิเคราะห์ในเชิงสาระของความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าเชิงระบอบการปกครองที่เกิดขึ้น นั้น พบว่าระดับความเป็นประชาธิปไตยของสังคมจีนนั้นอาจมีมากกว่าประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยเสียด้วย ระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศจีนในเชิงประจักษ์มากกว่าเชิงตัวเลข สามารถสรุปได้ ดังนี้<sup>๒๖</sup>

### 1) การเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนผู้นำประเทศ

สำหรับบางประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยในบางประเทศกลับมีการปกครองด้วยคนๆ เดียวอย่างต่อเนื่อง หรือกลุ่มเครือญาติได้รับการสืบทอดอำนาจซึ่งจุดมุ่งหมายของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นไม่ใช่การหมุนเวียนผู้นำแต่กลับกลายเป็นการสร้างความปลอดภัยในการเปลี่ยนตัวผู้นำนั้นๆ มากกว่า

ตรงกันข้ามประเทศจีนไม่ได้มีการเลือกตั้งและไม่มีพรรคการเมืองใดกล้าที่จะแข่งขันกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ตาม แต่ผู้นำสูงสุดของจีนก็จะอยู่ในอำนาจกันไม่เกิน ๑๐ ปีเป็นส่วนใหญ่และผู้นำแต่ละคนที่ขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศนั้นก็ได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน ความน่าสนใจของผู้นำประเทศจีนนั้น หากศึกษาจากชีวประวัติของแต่ละคนจะพบว่า ส่วนใหญ่ได้เข้ามาสู่การเมืองตั้งแต่ระดับล่างและค่อยๆ ได้รับการเลือกตั้งและเลื่อนขึ้นมาสู่ระดับชาติ การที่ผู้นำของจีนนั้นมีการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านกันไปในนั้นเป็นฐานคติความเชื่อของชาวจีนที่เชื่อว่า หากไม่เปลี่ยนคนเลยจะเกิดปัญหาตามมา จึงมีระบบการถ่ายโอนอำนาจในทุกๆ ๑๐ ปี ป้องกันการผูกขาดที่ตัวบุคคลหรือตระกูลใดตระกูลหนึ่ง

### 2) การเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นต้องรับฟังเสียงประชาชน

ในหลายประเทศที่เป็นประชาธิปไตย รวมถึงประเทศไทยนั้นบางยุคเช่นปัจจุบัน

แม้จะเปิดให้มีการเลือกตั้ง และได้รัฐบาลที่ได้รับอำนาจจากประชาชนแล้วกลับฟังเสียงประชาชนน้อยลง ซึ่งต่างจากช่วงที่มีการหาเสียงซึ่งจะรับเรื่องราวร้องทุกข์ประชาชนอย่างมากเป็นพิเศษ แต่สำหรับประเทศจีนนั้น แม้ผู้นำสูงสุดไม่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนก็ตามแต่มีระบบในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างมาก โดยให้ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจัดระบบรับฟังความคิดเห็นของ

วันที่สืบค้น ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๖</sup> อักษรศรี พานิชสาสน์และอาร์ม ตั้งนิรันดร์, Eye on China, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, ๒๕๕๗) หน้า ๑๖๗-๑๗๑.

ประชาชนผ่านระบบออนไลน์ มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนมาสู่การพัฒนาเป็นนโยบาย  
สาธารณะ

### 3) การเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นต้องอดทนและเปิดโอกาสในการ รับฟังความคิดเห็นต่างๆ

ในประเทศที่ปกครองด้วยประชาธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะตั้งพรรคการเมืองเข้ามาเพื่อ  
เป็นทางเลือกให้กับประชาชน พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก  
เพราะถือว่าเป็นสถาบันหนึ่งในการสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศให้  
เจริญก้าวหน้า การมีพรรคการเมืองที่หลากหลายย่อมเป็นโอกาสที่ดีกับสังคมซึ่งจะได้รับรู้รับทราบ  
เกี่ยวกับนโยบายที่พรรคต่างๆ เป็นผู้เสนอ ประเทศที่เจริญแล้วจึงคงไว้ซึ่งพรรคการเมืองมากกว่าที่จะหา  
เหตุผลข้ออ้างทางกฎหมายในการยุบพรรคการเมือง และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหลาย  
รัฐบาลและหลายประเทศก็แทบไม่เคยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเลยแม้แต่น้อย การออกนโยบาย  
ต่างๆ รัฐบาลหรือผู้นำกับเป็นผู้ตัดสินใจทางนโยบายเพียงลำพัง

สำหรับในประเทศจีนนั้น แม้ว่าจะไม่ใคร่มีอำนาจเท่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนหรือหนังสือพิมพ์ไม่  
สามารถเขียนข่าวโจมตีรัฐบาลหรือไต่สวนได้ก็ตาม แต่กระบวนการในการตัดสินใจทางนโยบายของ  
รัฐบาลนั้นก็กลับให้ความสำคัญอย่างมากในการเปิดการให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของ  
สังคม และมีการรวบรวมความคิดเห็นต่างๆ เสนอผ่านมายังรัฐบาลกลาง แม้กระทั่งในระดับหมู่บ้าน  
ชุมชนการเมืองนโยบายใดๆ จากระดับท้องถิ่นก็ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนด้วยเช่นเดียวกัน  
ไม่ได้สามารถทำได้ตามอำเภอใจของผู้นำเท่านั้น

### 4) การเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นต้องผลักดันคนดีมีความสามารถ ให้มาปกครองบ้านเมือง

ในหลายประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่ได้เข้าสู่ตำแหน่ง ระดับสูงในราชการ  
หรือในทางการเมืองส่วนใหญ่จะต้องสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยบางแห่งเท่านั้น หรือเป็นพรรค  
พวกหรือรุ่นพี่รุ่นน้องกัน

สำหรับประเทศจีนนั้น จะต้องเป็นนักศึกษาที่มีความโดดเด่นหรือเป็นนักกิจกรรมที่โดดเด่นจึง  
จะได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีน และได้รับการแต่งตั้งเข้าเป็นสมาชิกให้ก้าวขึ้น  
ในตำแหน่งต่างๆ โดยมีการให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ

ตัวอย่างเช่นผู้นำสูงสุดของจีนในปัจจุบัน คือ ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง เริ่มจากการเป็นเลขาธิการ  
พรรคประจำอำเภอเจิ้งติ้ง เหอเป่ย์ การดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมืองเซี่ยเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน  
เลื่อนเป็นเลขาธิการพรรคประจำนครเซี่ยงไฮ้ เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ รองประธานาธิบดี และ  
ประธานาธิบดีของจีน<sup>๒๗</sup>

### 5) การเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นสังคมที่เปิดพื้นที่ให้มี การทดลองนโยบาย

สำหรับประเทศจีนนั้นนโยบายใดที่จะออกมาสู่สาธารณะนั้นจะมีการศึกษาและทดลองใช้ในบาง  
พื้นที่ก่อน เพื่อเรียนรู้ว่านโยบายนั้นเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติสามารถประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว  
หรือไม่ หรือว่าจะปรับเปลี่ยนแก้ไข หรือยกเลิกไม่ประกาศใช้ทั่วประเทศ เช่น การพัฒนาเป็น Smart

<sup>๒๗</sup> สำนักพิมพ์มติชน, สี จิ้น ผิง ยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน ปากเกร็ด, ๒๕๕๙).

City นั้น จีนได้มีการศึกษาและทดลองในบางพื้นที่ก่อน เมื่อได้เรียนรู้แล้วจึงขยายไปยังเมืองที่มีความพร้อมก่อน แล้วจึงประกาศให้ใช้ทั่วประเทศ เนื่องจากประเทศจีนมีความคิดที่ว่า การตัดสินใจนโยบายใดออกไปนั้นควรทำการทดลองก่อนว่าเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกหรือลบอย่างไร ประเทศจีนเป็นประเทศที่ใหญ่มากหากไม่ศึกษาและไม่ทำการทดลองนโยบายก่อนที่จะประกาศใช้ หากเกิดผลกระทบก็จะเกิดความเสียหายอย่างมากแต่ถ้าทำการทดลองก่อนในบางพื้นที่ถ้าเกิดปัญหาต่างๆ ก็จะไม่กระทบในวงกว้างมากนัก นอกจากนี้ในนโยบายต่างๆ ก็จะปรับไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ด้วยว่ามีจุดเน้นเรื่องอะไร หรือต้องการพัฒนาด้านใดซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีนโยบายเฉพาะที่แตกต่างกัน

## สรุป

สาธารณรัฐประชาชนจีนแม้จะมีการปกครองในระบอบการปกครองที่เรียกว่า คอมมิวนิสต์ก็ตาม แต่ในสาระและรายละเอียดในระบบการปกครองต่างๆ ของจีน กลับมีการแทรกความเป็นประชาธิปไตยในแทบทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นการนำหลักการเลือกตั้งมาใช้ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด มณฑล จนถึงระดับชาติ การมีรัฐธรรมนูญในการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในด้านต่างๆ ที่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยของประเทศตะวันตก ส่วนระดับความเป็นประชาธิปไตยก็สะท้อนผ่านข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่ว่าจะเป็นการมีระบบการพลัดเปลี่ยนผู้นำประเทศไม่ให้ผูกขาดเพียงคนใดคนหนึ่งหรือตระกูลใดตระกูลหนึ่ง การรับฟังเสียงหรือความต้องการของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ การส่งเสริมคนมีความรู้ความสามารถให้เข้ามาทำงานในทางการเมือง การมีการทดลองนโยบายก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ บางครั้งในประเทศที่มีเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยรวมถึงประเทศไทยอาจต้องทบทวนตัวเองว่าคำว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงคืออะไร และได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติในเชิงรูปธรรมที่คงหลักการประชาธิปไตยที่เป็นสากลไว้หรือไม่ หรือจะใช้ประชาธิปไตยแบบไทยๆ และต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่นปัจจุบันนี้ หากเราศึกษาจีนเราอาจได้คำตอบว่า ประชาธิปไตยในจีนความแตกต่างในระบอบคอมมิวนิสต์ที่คาดไม่ถึง



## บรรณานุกรม

- เขียน อีระวิทย์. (๒๕๕๗). *วิวัฒนาการการปกครองของจีน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขียน อีระวิทย์. (๒๕๕๙). *จีนใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- คณิน บุญสุวรรณ. (๒๕๕๗). *จีนสามยุค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด.
- ธวัช ทันทโภาสและก่อกัณฑ์ ธรรมเจริญกิจ. (๒๕๒๘). *รัฐธรรมนูญจีน*. ได้หวัน: ชางอู่.
- วิบูลย์ ตั้งกิตติภรณ์. (๒๕๕๔). *ถอดรหัสลับยุทธศาสตร์จีน*. กรุงเทพฯ: จามจู้โรโปรดักท์.
- สุรัชย์ ศิริไกร. (๒๕๕๘). *รายงานวิจัย การพัฒนาการเมืองเปรียบเทียบ ระหว่างจีนกับไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักพิมพ์มติชน. (๒๕๕๙). *สี่ จีน ผิง ยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด.
- อักษรศรี พานิชสาส์นและอารม ตั้งนรินทร์. (๒๕๕๗). *Eye on China*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.
- VOA thailand. (๒๐๒๐). *ระดับความเป็นประชาธิปไตยทั่วโลก ลดลงเป็นปีที่ ๑๒ ติดต่อกัน*. ที่ <https://www.voathai.com/a/freedom-in-world-ro/๔๒๑๑๒๔๙.html> 'Freedom House' วันที่สืบค้น ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓.